

UČO 263940

Filosofická fakulta Masarykovy univerzity

Poetika české secese

Vilém Mrštík
Povídka Litice

Dominik Wetter
Filologie
Český jazyk a literatura
Brno 2010

Celková charakteristika:

Povídka Litice je součástí knihy s názvem *Kniha cest*, kterou napsal Vilém Mrštík. Ústředním pojmem je tu řeka Orlice, která nabývá několika významových rovin.

Zdá se mi, že nám vypravěč nabízí jakousi paralelu mezi Orlicí a ženou. Tak jako asi všechno, má řeka dvě polohy. Je živá, dynamická, nepoddajná. Na druhé straně je rovněž klidná, milá, hezká. Už toto jsou atributy, které lze přisuzovat i ženě. K tomuto navíc svádí i část, kde přirovnává vlastnosti řeky spolu s částmi lidského těla, jako jsou boky a prsa. Je to obraz jakéhosi toku řeky. Lze tedy říci, že ženy, stejně jako voda, jsou jednak klidné, milé, líbezné a krásné (matka) a jednak vášnivé, bouřlivé, tančící, které si razí svou vlastní cestu. Osobně si myslím, že je tu patrný příklon k onomu živelnějšímu pojetí.

V druhé rovině je to symbol domova a vlasti, kam se člověk vrací, kde je mu dobře. A proto je tak opěvována. Působí to na mě až skoro jako óda na tuto řeku. Ona tu bude pořád, zatímco lidstvo samo sebe zahubí a všechno zničí. Obě stránky řeky jsou líčeny detailně, poeticky a s láskou.

V další rovině je Orlice symbol přírody. Je svá, stále silná, malebná a pestrá. Žije vlastním životem a odolává člověku a jeho snaze expandovat tím, že ničí okolní prostředí. V protikladu k tomu tedy stojí lidská společnost, která je monotónní, stereotypní a snaží se jen vytěžít něco sami pro sebe, což je dovedlo ke zkáze. Snažili se odpoutat od přírody, od své krajiny a prostředí, což se jim vymstilo. Příroda žije, zatímco lidská obydlí jsou mrtvá, zchátralá a všude je poměrně mrtvo. O člověku se tu dlouhou dobu vůbec nemluví. Jedinou pulzující složkou jsou zvířata v těchto opuštěných obydlích, ale ty jsou jako živočichové de facto také součástí přírody.

Postavy:

Na postavy narazíme v menších epických úsecích. Poprvé je to epizoda se starcem, který čtenáři poví něco o současném stavu vody a vodní hladiny, kdy došlo ke změně. Zprvu plný ryb a raků je nyní svět pod vodní hladinou pustý. Jelikož raci mohou žít pouze ve velmi čisté vodě, je nasnadě, že voda je nyní znečištěná. Proč, z jakého důvodu a jaké činnosti se dovídáme v epizodě s myslivcem. Ten líčí, jak se člověk změnil, jakou získal novou potřebu způsobu života a jak tedy teď žije. I ty neživé hory odolávají žijícímu a aktivnímu lidstvu. Oproti mrzutému postavení člověka je tu stále onen nespoutaný přírodní živel.

Všechny postavy jsou beze jména. Není zde žádný popis postav, jejich minulosti, nebo nějakých dalších vazeb a kontextů. Je tu jen spousta, spousta vody. Starý muž může působit

jako věruhodná postava, jestliže navrátilce chce informaci o aktuálním stavu vodního tělesa, neboť v kraji Litic bude žít dlouho. Na druhou stranu není vyloučeno, že je dosti senilní. Myslivec v závěru povídky jako jediný dokáže určitým způsobem věci a dění objasnit. Všechno mezi tím je prodchnuto opěvováním Orlice.

Děj a kompozice:

Bezejmenný hrdina se po patnácti letech vrací do rodného kraje, který pro něho symbolizuje řeka Orlice. Za tu dobu se vodní tok nezměnil navenek, nicméně uvnitř, pod vodní hladinou, už to není ono, o čemž vypráví přítomná postava starce. Stejně tak to za ta léta dopadlo s obyvateli. Ti museli ustoupit, respektive se přizpůsobit, jinému způsobu života, způsobu práce a společnosti. Nyní živoří v bídě. Proti této zlé lidské situaci a průmyslové společnosti v šedi a černotě těžby stojí silná, stálá a pestrá příroda. Zbytek těchto událostí, které se kdysi odehrály, vypráví myslivec.

Do určitého času nás vtahuje pouze zmínka o tom, že byla neděle. Z tohoto prostoru a času nás opět vymaňuje hláška, že to byl konec.

Jazyk a styl:

Přímé řeči je tu poskrovnu, což je také dáno výraznou absencí děje. Děj, jenž je přítomen, nemá spád a je rozdělen velkými úseky. Dějová stránka je v pozadí, čímž se do popředí dostávají bohaté popisy okolní scenerie, zvláště řeky samotné, okolního prostředí, břehů a jejich vlastností. Dále jsou pak často zmiňovány monumentální a tajemné horstvo.

Závěr a mé hodnocení:

Není se moc od čeho odrazit. Děj není takřka žádný a už vůbec ne zajímavý. Postavy jsou ploché a pro povídku a její význam nemají velkého smyslu. O postavách chybí jakékoli informace. Všechno je založeno a největší prostor dostává popis krajiny, okolí, přírody. Na jedné straně vidíme krásu, dynamiku, radost, kterou představuje sama příroda. Oproti tomu stojí lidská společnost v mizerném stavu. Tato antiteze se táhne celou povídkou a hravost obrazů přírody kontra úpadek a marnost člověka mi poměrně snadno připomněla barokní literaturu, kde je rovněž čistá a pozitivní příroda proti zkaženému a negativnímu člověku.